

Representantforslag 155 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Ingjerd Schou, Linda C. Hofstad Helleland, Elisabeth Aspaker og Michael Tetzschner

Dokument 8:155 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Ingjerd Schou, Linda C. Hofstad Helleland, Elisabeth Aspaker og Michael Tetzschner om nasjonal strategi for økt og bedre bruk av sivil kompetanse i politiet

Til Stortinget

Bakgrunn

Historikk

Forslagsstillerne viser til at kriminalitetsbildet det norske samfunnet står overfor, blir stadig mer sammensatt. Samtidig opplever politiet at publikums forventning til tilstedeværelse, oppklaringsprosent og saksbehandlingstid stadig øker. Politiets samlede ressurser må utnyttes på en mest mulig effektiv måte i møte med morgendagens kriminalitetsutfordringer. Høyre har derfor gjennom lengre tid anmodet regjeringen om å foreta en totalgjennomgang av forholdet mellom bruk av politifaglig utdannede og sivilt ansatte med sikte på å avlaste politiet for oppgaver sivile kan løse. Slik kan det frigjøres politikraft. Forslagsstillerne har etterlyst at man ser til erfaringer fra land som for eksempel USA og England hvor man har høstet erfaring med økt bruk av sivil kompetanse for å øke samfunnets trygghet.

I budsjettforslag for Justis- og politidepartementet for 2009 ble det fra regjeringen kun øremerket 10 mill. kroner til ansettelse av sivile, fordelt på 27 politidistrikter og særorganene. Dette var langt unna målet i Politidirektoratets rapport «Politiet mot 2020», som anbefaler en gradvis økning i antallet sivilt ansatte i politiet med 1 000 årsverk innen 2020. Ved budsjettbehandlingen ba Høyre derfor regjeringen

om å avklare hvilke oppgaver som kan utføres av sivile og sørge for at sivile ansettelser trappes opp slik at man minimum fulgte anbefalingene i «Politiet mot 2020» og fremmet følgende forslag, som dessverre ikke fikk flertall i Stortinget:

«Stortinget ber regjeringen avklare hvilke oppgaver i politiet som kan utføres av sivilt ansatte og iverksette en opptrappingsplan med tanke på ansettelser av flere sivile.»

Knappe to måneder etter budsjettbehandlingen for 2009 fremmet regjeringen, gjennom sitt forslag til finanskrisepakke, forslag om å tilgodese politiet med 460 nye sivile årsverk. Det måtte altså en finanskrisetilforordning til for at regjeringspartiene skulle innse at det rådet en politikkrisis. Ved den ordinære budsjettbehandlingen, og vedtakelsen av de foregående års budsjetter, forelå det ikke vilje blant regjeringspartiene til verken å utvikle en strategi for økt bruk av sivilt ansatte i politiet eller å sette av ekstra midler til ansettelse av disse. Opposisjonspartiene ble i Stortinget den gang som nå beskyldt for å drive svartmaling og skape utrygghet blant folk, fordi det ble påpekt at det var et stort behov både for mer ressurser til politiet og flere sivilt ansatte. Fra regjeringens side forelå det ikke noen konkret plan for hvordan de 460 nye stillingene skulle besettes og utnyttes. Effekten av disse stillingene har derfor ikke blitt så stor som disse forslagsstillerne hadde forventet ved en så markant økning av arbeidskraften i politiet. Ansettelse av flere sivile er, etter forslagsstillerne syn, ett av få strakstiltak som kan gjennomføres for å bedre bemanningssituasjonen i politiet med umiddelbar effekt. Et annet alternativ som gir virkning på kort sikt, er å redusere lengden på politiutdannelsen. Forslagsstillerne vil imidlertid ikke anbefale en slik løsning. Behovet for politikraft må dekkes opp med den samme faglige kvaliteten som dagens politiutdanning inneholder.

Også nå anklages opposisjonen for å bedrive svartmaling når denne etterlyser tilbakemelding på hvordan det kan ha seg at regjeringen, ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2010, lovte 1 100 nye årsverk i politiet, uten at verken statsministeren i Stortingets spørretime den 3. mars 2010 eller justisministeren i interpellasjonsdebatt den 25. mars 2010 kunne vise til hvor denne styrkingen har kommet. Ei heller kunne statsministeren eller justisministeren forklare hvorfor det etter 4 måneder av det nye året varsles at man må redusere inntil 500 nye årsverk i politidistriktene, blant annet for å kunne finansiere en helt nødvendig IKT-styrking av etaten. Forslagsstillerne er kritiske til omfanget informasjon Stortinget har mottatt den senere tid. For at alle Stortingets partigrupper skal kunne gjennomføre en forsvarlig budsjettprosess, er det av avgjørende betydning å ha tilstrekkelig informasjon om tilstanden i de ytre etater, herunder politiet. I regjeringens budsjettproposisjon for 2010 var det under en rekke punkter fremhevet at det er et stort behov for oppgradering av politiets IKT-utstyr, uten at det ble bevilget nødvendige midler til disse utbedringene. Det vises i denne sammenheng til brev fra Høyres leder Erna Solberg, av 8. april 2010, til statsministeren, hvor det etterlyses klare svar på bemanningsutviklingen i politiet, samt Erna Solbergs oppfølgingsbrev til landets politimestre. Det er utilfredsstillende at regjeringen ikke ser ut til å evne å gi dekkende informasjon til Stortinget.

Behovet for å avklare hvilke oppgaver sivilt ansatte kan utføre

Det kan settes spørsmålstegn ved hvor koordinert innsatsen for å øke både omfanget av antallet sivilt ansatte er, og hvordan konkretiseringen av hvilke typer oppgaver sivilt ansatte kan utføre, er gjennomført. Forslagsstillerne er gjort kjent med at mangelen på en klar nasjonal strategi for dette, og under tiden lokal motstand mot ansettelse av ansatte uten politibakgrunn, bidrar til at for eksempel sivilt ansatte med begrenset politimyndighet ikke nyttes på en mest mulig effektiv måte for å frigjøre politikraft. Det meldes at arrestforvarere i enkelte politidistrikt har mye dødtid grunnet begrensede arbeidsoppgaver og det faktum at de er hendelsesstyrt. Det meldes også at ledelsen i enkelte politidistrikt i liten grad ser ut til å være villige til å tenke nytt når det gjelder å se hva sivilt ansatte kan utføre av arbeidsoppgaver. Sivilt ansatte kan brukes til inntransportering av pågrepne og innbrakte personer, transport av varetektsfengslede, vaktoppdrag ved rettslokaler og utføre administrative oppgaver. Dette frigjør politikraft og bidrar til mer synlig politi. Det er også store muligheter til å anvende sivilt ansatte med faglig spisskompetanse til andre oppgaver. IKT-eksperter bør eksempelvis i større grad benyttes til å etterforske Internet-basert kriminalitet. Forslagsstillerne har imidlertid fått en rekke

tilbakemeldinger fra politiet landet rundt om at dette i for liten grad gjennomføres i praksis. De sivilt ansatte frigjør ikke politikraft i det omfanget som er forventet. Dette synliggjør, etter forslagsstillerne mening, at Politidirektoratet og Justisdepartementet må utforme en nasjonal strategi med klare retningslinjer for hva for eksempel arrestforvarere, grensekontrollører og transportledsagere og andre sivilt ansatte med begrenset politimyndighet ikke kan gjøre. Dermed unngås det at ansettelsen av nye sivile ansatte ikke kun ble et sysselsettningstiltak for å avbøte konsekvensene av finanskrisen, men reelt sett bidrar til økt politikraft. Forslagsstillerne forutsetter også at det stilles klare krav til hva de 460 nye stillingshjemlene ble brukt til. Forslagsstillerne vil derfor anmode Stortinget om å be regjeringen fremlegge en evaluering av effekten av satsingen på sivilt ansatte for Stortinget i tilknytning til en slik strategi som forslagsstillerne etterlyser.

På Gardermoen har et relativt stort antall grensekontrollører (GK) en viss adgang til å delta på transport og fremstillinger, men er stort sett bundet til passboks og politipost. Det er grunn til å stille spørsmål ved om disse kan nyttes på en langt mer aktiv og effektiv måte. Gardermoen sliter mye med tyverier, lommetyverier og ikke minst med grenseproblematikk som smugling og ulovlig innvandring. Forslagsstillerne er av den oppfatning at disse GK-ene eksempelvis kunne vært benyttet til patrulje i hallene og spaning på lommetyver og naskere. Disse kunne også bli vurdert å kunne bidra til å drive etterretning knyttet opp mot passasjerlister og kontroll av disse. Dette ville skapt et mer synlig politi og mer trygghet på landets hovedflyplass.

Krav til sivilt ansatte i politiet

Forslagsstillerne og regjeringens klare utgangspunkt er at man ønsker seg et generalistpoliti med basis i en 3-årig høyskoleutdanning for å sikre kvalitet i politiets arbeid. Det er imidlertid behov for å ha langt større fokus på hvilke oppgaver som ikke forutsetter 3-årig politihøyskoleutdanning, ikke minst på bakgrunn av kriminalitetsutviklingen som øker behovet for en mer spesialisert politietat.

I dag foreligger et studium ved Politihøgskolen (PHS) med navnet «studium i begrenset politimyndighet» som gir 15 vekttall. Dette studiet er relativt nytt, men kan til dels betegnes som en slags grunnutdanning for sivilt uniformerte. Dette studiet er imidlertid ikke obligatorisk. Dette medfører at det er opp til hvert politidistrikt å vurdere om de skal ta kostnaden med å sende mannskaper på det, og det er også opp til hver enkelt å vurdere om man vil søke. Kravet i dag for å få begrenset politimyndighet er et 40 timers kurs i regi av hvert enkelt politidistrikt. Ifølge opplysninger forslagsstillerne har, foreligger det ikke et klart definert pensum for dette kurset, og hver en-

kelt politimester har stor grad av frihet til å definere hva dette kurset skal inneholde. I praksis vil dette bli gjort på seksjonsledernivå, med varierende grad av kvalitet og etterkontroll. Kravene til å bli godkjent som vekter (120 timer) er høyere enn for f.eks. arrestforvarer, grensekontrollør mv. Forslagsstillerne har i lengre tid vært pådrivere for å styrke kontrollen med den private sikkerhetsindustrien, men mener at det er en smule paradoksalt at den gruppen sivilt ansatte som skal forvalte opprettholdelsen av lov og orden i samfunnet, underlegges mindre strenge krav. Flere av disse skal jobbe operativt med å ivareta mennesker som er pågrepet og satt i arrest. Å frata et menneske dets frihet er en omfattende bruk av makt fra samfunnets side, kravene til de ansatte som skal ivareta gjennomføringen av dette, bør derfor være klare og tilgjengelige. Forslagsstillerne er derfor av den oppfatning at det må klarere føringer på hva som kan regnes som en tilfredsstillende grunnutdanning for sivilt uniformerte, som minimum er det samme som studiet som foreligger i dag, men som er obligatorisk for å kunne tjenestegjøre med begrenset politimyndighet i politi- og lensmannsetaten. Forslagsstillerne bemerker at det er ønskelig at det innfelles i lovverk/instruks hvor grensene går på politimyndighet for ansatte i politietaten sammenliknet med andre som innehar begrenset politimyndighet.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at det må tenkes nytt for å nå målet om økt politikraft, som jo i sin kjerne er et mål om flere synlige polititjenestemenn som utfører politiarbeid. Spørsmål som kan reises, er hvorvidt man for eksempel kan se for seg å bruke kursede sivile til å undersøke åsted for et simpelt tyveri/innbrudd i bil, sivile til å sjekke parkerte biler og kontrollere kjennemerkene opp mot begjæringer og meldinger om stjalne biler. Det vises videre til at Oslo tinghus forvalter et større antall arrestforvarere som ikke har relevante oppgaver når tinghuset har rettsfri, fordi de ikke har sekundære oppgaver. Rett utenfor veggene på tinghuset i Oslo er det mange tiggere, lommetyver, narkomane og ikke minst turister med dårlig stedsans. På Lillestrøm og andre tettsteder sliter private vekterselskap med grupperinger av ungdommer og lommetyver. Patruljene har ikke tid til å kjøre innom der i større omfang. Arrestforva-

rere har her i perioder anledning til å bistå, men har kun blitt tildelt mindre sekundæroppgaver som ikke skaper mer politikraft ute.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at man i det minste må vurdere om disse arrestforvarerne og andre sivilt ansatte i politiet kan tildeles noen flere og konkrete sekundæroppgaver for å utnytte både menneskelige og økonomiske ressurser bedre for å skape økt trygghet og tilfredshet blant publikum. Skal forutsetningen om økt politikraft ved økningen av antall sivilt ansatte nås, så forutsetter det en klar, nasjonal strategi om bruken av de sivilt ansatte, og kunnskapskravene som gjelder disse, må forankres faglig og politisk.

Forslag

På denne bakgrunn fremmer forlagsstillerne følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber regjeringen foreta en evaluering av effekten av satsingen på sivilt ansatte, og i tilknytning til denne evalueringen i løpet av første halvdel av 2011 fremlegge for Stortinget en nasjonal strategi hvor det avklares hvilke nåværende og fremtidige oppgaver i politiet som bør og kan utføres av sivilt ansatte.

II

Stortinget ber regjeringen bidra til å samordne fangetransport på tvers av politidistriktene bedre for å sikre bedre utnyttelse av de samlede ressursene i justissektoren.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at det i nødvendig grad klargjøres hvor grensene går for den politimyndighet sivilt ansatte i politietaten har, sammenliknet med andre som innehar begrenset politimyndighet.

14. juni 2010

